

MUINSUSKAITSEAMET

Riigimetsa Majandamise Keskus
Annabel Runnel
annabel.runnel@rmk.ee

Meie: 23.12.2024 nr 1.1-7/2487-1
Teie: 28.11.2024 nr 3-6.1/2024/7123

Selja jõe jõeliste elupaikade taastamistööd Seisukoht

Riigimetsa Majandamise Keskus teavitas Muinsuskaitseametit siirdekalade kudetingimuste parandamise kavandamisest Selja jõestikus Lääne-Viru maakonnas Haljala ja Rakvere vallas. Kavandatavate tegevuste jaoks koostatakse projekt.

Kavatsuses esitatud Selja jõe lõigul nr 14 asub riiklik kultuurimälestis **Arkna mõisa park** (reg-nr **15745**) ning selle kaitsevöönd. Arkna mõisa park on tunnistatud kultuurimälestiseks kultuuriministri 30.03.1998 määrusega nr. 8¹. Muinsuskaitseaduse (MuKS § 95) alusel on enne 2008. aasta 19. detsembrit ministri määruse või käskkirjaga mälestiseks tunnistatud asja kaitsevöönd 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui õigusaktis ei ole määratud teisiti.

Arkna hooneterohke mõisasüda asub Selja jõe läänekaldal. Jõgi on oluliseks kujunduselemendiks, mis on mõisasüdame juures üles paisutatud ning sellesse on kujundatud mitu saart. Arkna mõisa peahoone on esifassaadiga Selja jõe poole ning selle ette jääb avatud esiväljak oma traditsiooniliste elementidega nagu auring ja rondeel. Parki läbis jõega paralleelne sirgjooneline tee, millega ristus kanalite süsteem. Park on põhiosas kujundatud vabakujunduslikuna piki Selja jõe kaldaid. Säilinud on ajalooline planeering, vaadetesüsteem ja arhitektuurseid väikevorme, nagu tahutud graniitplokkidest trepp paisjärve kaldal ja kaks kivisilda üle kanalite.

Riikliku kaitse all olev Arkna mõisa park on ehitismälestis, millel on ajalooline, arhitektuuriline ja kunstiline väärtus. Muinsuskaitseaduses kehtestatud põhimõtetele vastavalt lähtutakse mälestiste kaitsmisel ettevaatuspõhimõttest, mille kohaselt peavad mälestisele suunatud tegevused vähendama mälestiste hävimise ohtu ning toetama väärtuste säilimist². Kavandatav tegevus ei tohi kahjustada pargi kui ühtse terviku seisundit. Pargi ilme säilimise tagamiseks on vaja hoida paisjärve veetaset ja vältida kaldajoone muutmist ning uute tehislake rajatiste rajamist mälestisel ja selle kaitsevööndis.

Pargi kaitse-eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega³.

¹ RTL 1998, 147/148, 558

² Muinsuskaitseadus § 3 lg 4

³ Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri, Vabariigi Valitsuse määrus nr 64 (vastu võetud 03.03.2006)

Arkna mõisa pargi rajamisel on olnud oluliseks maastikuelemendiks looduslik veekogu - Selja jõgi, mis iseloomustab ümbritsevat maastikku, määrab pargimaastiku ilme ning on seadnud raamid vabakujundusliku pargi kujundamisele. Seega ajaloolise mõisapargi eripära sõltub maastikukomponentidest nagu reljeef, veestik ja ehitised ning konkreetsest eraldiseisvast objektist, nagu paisjärv saartega.

Selja jõestiku jõeliste elupaikade ning kudealade parandamise kavatsuses lk 7 lõik d mõjude eelhinnangus ei ole käsitletud mõju kultuuriväärtuste säilimisele ega analüüsitud kavandatavate tööde mõju ajaloolise pargi elementidele.

Ehitusprojekti koostamiseks tuleb Muinsuskaitseametilt taotleda muinsuskaitse eritingimused. Kinnismälestise konserveerimiseks, restaureerimiseks ümberehitamiseks või teisaldamiseks vajalikud muinsuskaitse eritingimused väljastab Muinsuskaitseamet taotluse alusel. Muinsuskaitse eritingimused sätestavad projekteeritava või planeeritava ala muinsuskaitiselised väärtused ning säilitamist väärivad konstruktsioonid, struktuurid ja detailid. Eritingimustes kaalutakse kavandatavate muudatuste sobivust kaitsealusel objektil.

Muinsuskaitse eritingimustega määratakse asjakohasel juhul uuringud, mis tuleb teha enne ehitusprojekti koostamist või tööde tegemise ajal. Uuringud on vajalikud selleks, et teha otsus pargialale uute tehislake koelmu- ja kasvualade ehitamise üle ning selgitada välja paisjärve kaldaaladel säilinud pargispetsiifilised elemendid, nagu võimalikud kaldakindlustused, nende jäljed pinnases jt.

Projekti koostamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et kavandatavad tegevused on suunatud pargiväärtuste säilitamisele.

Soovitame projekteerimise käigus konsulteerida Muinsuskaitseameti nõunikega.

Projekt tuleb kooskõlastada Muinsuskaitseametiga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mirjam Abel

Lääne-Virumaa nõunik

E-post: mirjam.abel@muinsuskaitseamet.ee